

TÜRK HUKUKUNDA SÖZLÜ VASIYETNAME*

Ar.Gör. Sevgi Kayak**

I. Genel Olarak

Miras Hukuku alanında kanuni mirasçılığın yanısıra, iradi mirasçılık da önemli bir yer tutar. Mirasçılık durumu, mirasbırakanın iradesine dayanıyorsa iradi mirasçılıktan sözedilir. Mirasbırakan kendine mirasçı olabilecek kişileri ölüme bağlı tasarruflar yoluyla belirler. Mahiyeti icabı, tasarrufta bulunan kişinin ölümünden sonra hüküm doğuran tasarruflar ölüme bağlı tasarruflardır. Buradaki "tasarruf" deyimini teknik anlamdaki tasarrufi muameleyi ifade etmeyip hukuki muameleyi ifade etmektedir. Mirasbırakan, ölümünden sonra hüküm doğurması için bir irade beyanında bulunmaktadır.

Ölüme bağlı tasarruflar bunu yapanın ölümünde, yani artık maksadını açıklaması imkanı ortadan kalktıktan sonra hüküm ifade eder.¹

Ölüme bağlı tasarruf kavramını iki anlamda kullanabiliriz. Birincisi şekli anlamda ölüme bağlı tasarruf ve ikincisi de maddi anlamda ölüme bağlı tasarruftur. Şekli anlamda ölüme bağlı tasarruf, mirasbırakanın iradesini açıklarken kullandığı muamele veya şekli ifade etmektedir. Şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar iki tanedir. Birincisi vasiyetname ve ikincisi de miras mukavelesidir.

---

* Bu makale, 4721 sayılı yeni Medenî Kanun'dan önce hazırlanmış olup; değişikliklerle ilgili açıklamalar, ancak yayına ilişkin düzeltmeler sırasında işlenebilmiştir.

** İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Roma Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi.

1 OĞUZMAN, Kemal. Miras Hukuku, İstanbul 1995, s.108.

Maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf ile kastedilen ise, şekli anlamda ölüme bağlı tasarrufların muhtevasını oluşturan tasarruflardır. Başka deyişle şekli anlamda ölüme bağlı tasarrufların yani vasiyetname ve miras mukavelesinin muhtevası, maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflardır. Vakıf kurma, vasiyeti tenfiz memuru tayini, ıskat, mirasçı nasbı, evlilik dışı çocuğu tanıma gibi tasarruflar maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar olarak karşımıza çıkar.

A. Vasiyetname Kavramı

Yukarıda da belirtildiği gibi vasiyetname, şekli anlamda ölüme bağlı tasarruftur. Vasiyetname, varması gerekli olmayan tek taraflı bir irade beyanını ihtiva eder. Miras mukavelesi ise şekli anlamda ölüme bağlı bir tasarruf olmasına karşın tek taraflı değil, iki taraflı hukuki muameledir.

Vasiyetname, tek taraflı olduğundan, karşı tarafın kabulüne bağlı değildir ve mirasbırakan vasiyetnamesini istediği zaman değiştirebilir veya yokedebilir ya da vasiyetnamesinden rücu edebilir.

Vasiyetname, bir kişinin yalnız başına meydana getirdiği hukuki işlemlerin en eski ve en tipik olanıdır.²

B. Vasiyetname Şekilleri

Kanunkoyucu vasiyet eden kişinin, bu iradesini açıklamasını sıkı şekil şartlarına bağlamıştır. Ölüme bağlı tasarruf yapma hakkı, kişiye sıkı surette bağlı bir hak olduğundan, vasiyetname ancak kanunda öngörülen şekillerden biriyle yapılabilir. Bu bakımdan MK.m.478'de; "*vasiyet, resmi senet ile veya vasiyet eden kimsenin el yazısı ile yapılabileceği gibi şifahi dahi yapılabilir*" denmektedir. MK.m.478'den anladığımız üzere geçerli bir vasiyetname ancak kanunda belirtilmiş üç şekilden biriyle yapılabilir: *Resmi vasiyetname, el yazısı ile vasiyetname, sözlü*

² AYBAY, Aydın. Miras Hukuku Dersleri, İstanbul 2000, s.35.

vasiyetname. Bunlardan ilk ikisi olağan vasiyetname, sonuncusu ise olağanüstü vasiyetnamedir.

İlk iki vasiyetname şekli olan resmi vasiyetname ve el yazısı ile vasiyetnamenin olağan vasiyetname olarak kabul edilmesinin sebebi, vasiyetçinin bu iki vasiyetname türüne başvurmak konusunda serbest olmasıdır. Sözlü vasiyetnamede böyle bir serbestlik yoktur. Vasiyetçi dilediği zaman sözlü vasiyetnameye başvuramayacak, bunun için kanunda öngörülen şartların gerçekleşmesi gerekecektir.

Kanunkoyucunun vasiyetname şekilleri hususundaki bu sertliğinin sebebi; vasiyetnamenin, etkisini ölümden sonra, yani artık murisin kendisine başvurma imkânının kalmadığı bir anda meydana getirmesidir. Bu şekil mecburiyeti, murisi yaptığı işin anlamı hususunda uyararak ciddiyetle düşünmeye ve düşündüklerini mümkün merteye açıklıkla ifade etmeye sevkeder.³

Herşeyden önce şekil, ölüme bağlı tasarruflarda kesinlik ve açıklık sağlar. Ölüme bağlı tasarruflarda kesinlik ve açıklık ihtiyacı sağlararası hüküm doğuran muamelelerden daha fazladır.⁴ Ölüme bağlı tasarrufların içeriğinin tanıkla ispat edilmesi, sağlararası tasarruflara oranla hemen hemen hiç mümkün olmadığı için, şekle uyma mirasbırakanın gerçek iradesinin ne olduğunun saptanmasında önemli rol oynar.⁵

1. Resmî vasiyetname

Resmi vasiyetname, MK.m.479-484 arasında düzenlenmiştir. MK.m.479'da; "*resmî vasiyet senedi; iki şahit huzurunda sulh hakimi, noter yahut kanunen bu husus ile tavzif edilen memur tarafından tanzim edilir*" denmiştir. Demek ki, resmi va-

³ AYİTER, Nuşin. / KILIÇOĞLU, Ahmet. Miras Hukuku, 2. bası, Ankara 1991, s.82.

⁴ OĞUZMAN, (1), s.108.

⁵ DURAL, Mustafa. /ÖZ Turgut. Miras Hukuku Dersleri, Birinci cilt, DURAL, Mustafa. Giriş, Temel Kavramlar, Kanuni Mirasçılar, Ölüme Bağlı Tasarruflar, İstanbul 2000, s.75.

siyetname, kanunkoyucu tarafından yetkili kılınmış kimselerin önünde tanzim edilen vasiyetnamedir. Kanunen yetkili kılınmış kimseler ise, sulh hakimi, noter ya da kanunun bu yetkiyi kendisine vereceği diğer bir kimsedir.

MK.m.480'e göre; vasiyetçi, son arzularını resmî memura açıklar. Resmi memur, bu son arzuları yazdıktan veya yazdırdıktan sonra okuması için vasiyetçiye geri verir. Vasiyetname, vasiyetçi tarafından okunduktan ve imzalandıktan sonra resmi memur tarafından, tarihi yazılarak imzalanır. MK.m.481'e göre de; vasiyetnameye tarih ve imza konulduktan sonra, vasiyetçi vasiyetnameyi okuduğunu ve vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini, resmi memur huzurunda iki şahide beyan eder. Şahitler, bu beyanatın huzurlarında gerçekleştiğini ve o kimseyi tasarrufa ehil gördüklerini vasiyetname altına şerh vererek imza ederler. Burada, vasiyetçi vasiyetname içeriğini şahitlere bildirmek zorunda değildir.

Görüldüğü üzere MK.m.480 ve m.481, resmi vasiyetnamenin düzenleme safhalarından bahsederken ayrıca bir başka şeyden daha bahsetmiştir. Vasiyetçinin bu maddeler muhtevassından yararlanabilmesi için okuma yazma bilen bir kişi olması gerekmektedir. MK.m.482'de ise kenar başlığında açıkça "okuyup yazamayan vasiyetçi" ifadesi kullanılmıştır. Demek ki bu maddelerden yola çıkarak iki ayrı resmî vasiyetname çeşidinden bahsedebiliriz: Okuma yazma bilen vasiyetçilere ilişkin resmi vasiyetname ve okuma yazma bilmeyen vasiyetçilere ilişkin resmi vasiyetname.

İsviçre Hukukunda kanun metni biraz farklıdır. Orada MK.m.482'yi karşılayan m.502 (ve kenar başlığı) "*vasiyetçi tarafından okunup imzalanmadan*" düzenlenen vasiyetnameden söz açmaktadır. Öyle ki, İsviçre'de okuyup yazma iktidarını hâiz bir vasiyetçi dahi dilerse, vasiyetnamesini MK.m.482'ye göre düzenlettirebilir.⁶

Türk Hukukundaki durum 1962 tarihli Yargıtay İçtihadı

⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip. Miras Hukuku, 3.bası, İstanbul 1987, s.160.

Birleştirme Kararından önce İsviçre Hukuku'ndan oldukça farklı görünse de, 1962 tarihli bu karar ile durum değişmiştir. Karara göre; okuyup yazabilen vasiyetçi, MK.m.480 veya MK.m.482'deki resmi vasiyetname şekillerinden birisini, seçim sebebini bildirmeye gerek duymadan seçebilir.⁷

Bu durumda bizim de katıldığımız fikre göre, "İsviçre'de hakim olan fikirle birlikte kısmen MK.m.480-481'den, kısmen MK.m.482'den yararlanarak resmî vasiyetname düzenlettirmek imkânı da açık olduğundan resmi vasiyetname çeşitlerini üçe ayırarak inceleme zorunluluğu vardır:⁸

a) Vasiyetçinin okuyup, imzalayarak düzenlettirdiği resmi vasiyetname

b) Vasiyetçinin okumadan ve imzalamadan düzenlettirdiği resmi vasiyetname

c) Karma resmi vasiyetname

Vasiyetçinin okuyup imzalayarak düzenlettirdiği resmi vasiyetnamede; önce, vasiyet eden kimse, arzularını resmi memura bildirecektir. Bu bildirim çeşitli şekillerde olabilir. Sözlü olarak ya da daha önce hazırladığı yazılı bir metin ile resmi memura iradesini beyan etmesi mümkündür. Yazılı metnin⁹ bizzat kendisi tarafından değil de üçüncü bir kişi tarafından düzenlenmiş olması halinde ise resmi memurun, gereğinde vasiyetçiye soracağı sorularla, hazırlanan metnin onun tarafından benimsenmiş bulunduğu (onun iradesini aksettirdiğine) kanaat getirmesi gerekir.

Resmi memur, kendisine bildirilenleri yazarak ya da yazdırarak vasiyetname metnini hazırlar. Bu metni okuması için vasiyetçiye geri verir. Vasiyetçi, okuduktan sonra imzalayarak resmi memura verir. Resmi memur da senede tarih koyarak imzalar. Böylece okuma-yazma iktidarına sahip kişilere ilişkin

⁷ Yarg. 26.03.1962 tarih ve 23/3 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı: R.G., N. 11122.

⁸ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, (6), s.162.

⁹ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, (6), s.162.

resmi vasiyetnamenin düzenlenmesinde ilk safha bitirilmiş olur.

İkinci safha, vasiyetçinin vasiyetnameyi okuduğunu ve son arzularını içerdiğini resmi memur huzurunda iki şahide beyan etmesiyle başlar. Daha sonra ise şahitler, bu beyanatın huzurlarında gerçekleştiğini ve o kimseyi tasarrufa ehil gördüklerini, vasiyetname altına şerh vererek imza ederler. Şahitlerin birinci safhadaki işlemleri tasdik etmelerine gerek yoktur. Çünkü bu işlemler yapılırken şahitlerin hazır bulunması şart değildir. Yani vasiyetçi, vasiyetnamenin içeriğini şahitlerden gizleme imkânına sahiptir. Bu durum özellikle MK.m.481 f.2'den anlaşılmaktadır: "*Vasiyet eden kimse, vasiyetname münderecatını şahitlere bildirmeyebilir.*"

Vasiyetçinin okumadan ve imzalamadan düzenlettirdiği resmi vasiyetname MK.m.482 f.1'de şöyle belirtilmiştir: "*Vasiyet eden kimse vasiyetnameyi okuyamaz ve imza edemez ise, resmi memur şahitler huzurunda vasiyetnameyi kendisine okur.*" Görüldüğü gibi, MK.m.480'in ilk kısımları burada da uygulanacaktır. Fakat daha sonra, resmi memur hazırladığı vasiyetnameyi okunmak üzere vasiyet eden kimseye geri vermeyecektir. Vasiyetname metnini iki şahit huzurunda resmi memur bizzat kendisi vasiyet eden kişiye okuyacaktır. Okunduktan sonra vasiyetçi, vasiyetnamenin son arzularını içerdiğini beyan eder. Şahitler de vasiyetnameye şerh vermek suretiyle vasiyetnameyi imza ederler. Fakat bu şerh, okuma yazma iktidarını haiz olanlara ilişkin resmi vasiyetnamelerden farklı olarak üç noktayı aynı anda kapsayacaktır. Vasiyetçinin beyanatını kendi huzurlarında verdiğini, onu bu tasarrufa ehil gördüklerini ve vasiyetnamenin kendi huzurlarında resmi memur tarafından vasiyetçiye okunduğunu yazacaklar ve imza edeceklerdir.

Bir de karma resmi vasiyetnameler mevcuttur. Resmi vasiyetname düzenlenirken kısmen MK.m.480-481'deki, kısmen de MK.m.482'deki şekle uyulması halinde karma resmi vasiyetnameden bahsedilir.

2. El yazısı ile vasiyetname

El yazısı ile vasiyetname, resmi bir memurun katılımına ihtiyaç duyulmaksızın tek başına düzenlenebilen bir vasiyetname şeklidir. El yazısı ile vasiyetname,¹⁰ resmi bir memurun katılmasına hiçbir zaman lüzum göstermediğinden buna özel vasiyetname adı da verilmektedir.

El yazısı ile vasiyetnamenin pek büyük faydaları vardır. Evvela yapılması kolay ve basittir ve yapan için masrafı mucip olmaz; çünkü bu hususta noter senedine ve şahide ihtiyaç yoktur. El yazısı ile vasiyetname, vasiyet serbestliği bakımından, büyük imkânlar vermekte ve bu prensibin bir garantisi niteliğini göstermektedir. Diğer bir faydası da vasiyetçinin yapmış olduğu vasiyetnameyi gizli tutabilmesidir.¹¹

El yazısı ile vasiyetnamenin kolayca yok edilebilme veya tahrif edilebilme tehlikesi; yok edilmese bile varlığının bilinmemesi ihtimali; bir vasiyetname projesi ile, gerçek bir vasiyetnameyi ayırma güçlüğü; tesir altında düzenlenmesi ihtimali; yapan insanın hukuk bilgisinin zayıflığı yüzünden muğlak şekilde düzenlenmesi, bu müesseseye karşı yapılan başlıca itirazlardır.¹²

El yazısı ile vasiyetname, MK.m.485'te düzenlenmiştir. Buna göre el yazısı ile vasiyetnamenin geçerli olması, bazı şartların yerine getirilmesine bağlıdır. Bu şartlar:

a) Tüm vasiyetnamenin baştan sona kadar vasiyetçinin el yazısı ile yazılmış olması,

b) Vasiyetname metninin vasiyetçinin el yazısı ile imzalanmış olması. Kanunkoyucu vasiyetnamenin nasıl bir materyal üzerine yazılacağını belirtmemiştir. O halde sadece kâğıt üzerine yazılması şart olmayıp duvar, tahta kumaş gibi şeylere yazılması da mümkündür.

¹⁰ İMRE, Zahit. Türk Miras Hukuku, 4. Bası, İstanbul 1978, s.113.

¹¹ İMRE, (10), s.114.

¹² DURAL, Mustafa. El yazısı ile vasiyetname, İstanbul 1967, s.13-14.

c) Vasiyetçinin, vasiyetnamenin tanzim edildiği yer, sene, ay ve günü de yine el yazısı ile yazmış olması.

El yazısı ile hazırlanmış vasiyetnamenin son olarak MK.m.485'ten anlaşıldığı üzere sulh hakimine veya notere ya da memura tevdi edilmesi gerekir. Tevdi mecburiyetinin olup olmadığı, bunun bir geçerlilik şartı konumunda bulunup bulunmadığı tartışmalıdır.¹³

Yukarıda da belirtildiği gibi, el yazısı ile vasiyetnamenin faydaları yanında göz ardı edilemeyecek sakıncaları da mevcuttur. Bu sakıncaları sebebiyle resmi vasiyetnameye nazaran daha az güvenilir bir konumdadır. Buna rağmen kanunkoyucu bu vasiyetname türünü sıkı şekil şartlarına bağlama ihtiyacı hissetmemiş, el yazısını yeterli görmüştür. *Serozan*, kanunkoyucunun bu mantığını şöyle açıklamaktadır: "Kişiyi ölüme bağlı son dileklerini yaşama geçirebilmesi için mutlaka noterliğe yollamak, para ve zaman alıcı bir formaliteye mahkûm etmek, onun ölüme bağlı tasarrufta bulunduğunu cümle aleme duyurmak doğru değildir. Vasiyetçiye bu mahrem olayı kapalı bir odada, sessiz sedasız, kolay ve masrafsız gerçekleştirme şansı da verilmelidir. Vasiyetçi böyle bir özel vasiyetnamenin tahrip, tahrif ve iptal edilebilme rizikosunu, göze aldıktan sonra diyecek bir şey kalmaz."¹⁴

3. Sözlü vasiyetname

a) Kavram

Sözlü vasiyetname (=Şifahi vasiyetname), adından da anlaşılacağı üzere yazılı vasiyetname yapma imkânının olmadığı durumlarda, vasiyetçinin son arzularını, başka deyişle, ölümden sonra hüküm ifade etmesini istediği tasarruflarını sözlü olarak dile getirmesidir.

Sözlü vasiyetname deyiminin isabetli olup olmadığı husu-

¹³ Tartışmalar için bkz. OĞUZMAN, (1), s.125.; DURAL, (12), s.89.; İMRE, (10), s.128; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, (6), s.218.

¹⁴ SEROZAN, Rona. Miras Hukuku, İstanbul 2000, s.105-106.

su doktrinde tartışılmıştır. Özellikle *Ayiter/Kılıçoğlu*, burada vasiyetname deyimini kullanmayı doğru bulmamaktadır. Çünkü “name” yazılı anlamına gelir. “Sözlü vasiyetname” yanlış bir deyimdir.¹⁵ *İmre*'ye göre ise, gerek el yazısı ile vasiyetnamede, gerek resmi vasiyetnamede yazılı bir delil, bir vesika, bir senet vardır. Sözlü vasiyette başlangıçta, yazılı hiçbir şey yoktur. Ancak, hukukumuzda göre, başta sadece sözden ibaret olan vasiyet bunu dinleyen şahitler tarafından vakit geçirilmeksizin (derhal) yazı ile tespit edilmek ve hemen hakime tevdi olunmak gerekmektedir. Bu sebeptendir ki, “yazılı vasiyet” anlamını taşıyan “vasiyetname” teriminin, sözlü vasiyet hakkında kullanılması da mümkün bulunmaktadır.¹⁶ *Kocayusufpaşaoğlu* da sözlü vasiyetname denince, bundan başlangıçta sözlü olan vasiyetnameyi anlamak gerektiğini söylemektedir. Yazara göre, ikinci safhada yazılı bir belge düzenleme zorunluluğu olsa da ilk safhası sözlü anlamına gelmek üzere, sözlü vasiyetname terimini kullanmakta hiçbir sakınca yoktur.¹⁷ *Hatemi* de sözlü vasiyetname terimini kullanmak zorunda olduğumuzu belirtmiştir. Yazara göre, sözlü olarak beyan edilen son dilekler –belki sondilek vasiyetname karşılığı kullanılabilir- şahitler tarafından yazılacak veya tutanağa geçirilecektir. Böylece sözlü vasiyetname sözlü olarak kalmayacak, sonuçta gerçekten nameleşecektir.¹⁸

Nitekim bizim görüşümüz de sözlü vasiyetname teriminin kullanılmasında bir sakınca olmadığı yönündedir. Çünkü ilk başta vasiyetçi tarafından sözlü olarak dile getirilen son arzular, daha sonra şahitler tarafından kaleme alınacaktır veya mahkeme tarafından tutanağa geçirilecektir. Bu şekilde bu son arzular sonradan yazılı hale gelmiş olacaktır.

1999 tarihli Medeni Kanun Tasarısında ise “Sözlü vasiyetname” deyimini kullanılmayıp “onun yerine “Sözlü vasiyet” deyi-

15 AYİTER / KILIÇOĞLU, (3), s.90, dn.25.

16 İMRE, (10), s.142.; İMRE, Zahit / ERMAN Hasan, Miras Hukuku, 2.bası, İstanbul 1993, s.80

17 KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, (6), s.219, dn.187.

18 HATEMİ, Hüseyin. Miras Hukuku (Kısa ders kitabı), İstanbul 2000, s.58.

mi tercih edilmiştir. Bunun yanı sıra, Tasarıda dikkati çeken bir başka husus da “vasiyetçi” deyimini yerine “mirasbırakan” deyiminin kullanılmış olmasıdır.

b) Roma hukukunda sözlü vasiyetname

Roma Hukukunda sözlü vasiyetname Post klasik devirden beri bilinmektedir. Ancak daha öncesinde mevcut olan vasiyetname şekillerine değinmekte fayda vardır. Eski devirlerde Gaius'un *Institutiones*'inden anlaşıldığı üzere iki çeşit vasiyetnameden bahsedilir. Bunlardan birisi, “*Testamentum in procinctu*”¹⁹, diğeri de “*Testamentum calatis comitiis*” dir.²⁰ *Testamentum in procinctu*, harbe hazır ordunun huzurunda yapılan vasiyet şekliydi. Bu şekil, savaş zamanlarında kullanılırdı ve istisnai bir nitelik taşırdı. Kumandan²¹ muharebeye karar verdikten sonra askerler, birbirleri önünde, sözlü olarak ve hiçbir şekle uymak zorunda kalmaksızın, son iradelerini beyan ederlerdi.

*Testamentum calatis comitiis*²² ise barış zamanlarında kullanılan ve halk meclisleri huzurunda yapılan bir vasiyet şeklidir. Senede ²³ iki defa (24 Mart ve 24 Mayıs) icra olunan merasim esnasında yapılmaktaydı. Bu münasebetle halk meclisleri, rahiplerin de huzuru ile toplanırlar, vasiyetçinin iradesi rahipler tarafından kabul edildikten sonra halk meclislerinin tasvibine arz olunurdu.

Testamentum Calatis Comitiis, Roma vasiyetnamesinin ilk ortaya çıkış şeklidir ve aynı zamanda çok tartışmalıdır. Vasiyetçi, isteklerini *Curia*' da, yani kilisenin gücünü temsil eden topluluk önünde açıklardı. *Comitiis calata*'lar, *Pontifex maximum*

19 UMUR, Ziya. *Roma Hukuku Lugatı*, İstanbul 1983, s.209.

20 GAIUS, *Institutiones* ; 2,101.

21 UMUR, Ziya. “Roma Miras Hukukunun Ana Hatları”. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, cilt: XXXI, sayı:1-4' den ayrı bası, İstanbul 1966, s.10.

22 UMUR, *Lugat*, (19), s.209.

23 UMUR, *Roma Miras*, (21), s.10.

veya Pontifex'i temsilen rex sacrorum başkanlığında toplanırdı.²⁴

Görüldüğü üzere testamentum in procinctu, sadece savaş zamanlarında yapılabiliyor olması nedeniyle istisnai nitelik taşır. Testamentum calatis comitiis ise genel olmakla birlikte yılda iki kez yapılabildiğinden, isteyen kişinin istediği zaman vasiyette bulunabilmesi imkanını sağlayamıyordu. Bu sakıncayı gidermek için Gaius'un Institutiones'inde "Testamentum per aes et libram"²⁵ adı altında üçüncü bir tür vasiyetnameden bahsedildiğini görüyoruz.

Testamentum per aes et libram, ölüme bağlı tasarruflara uygun olarak mancipi malların mülkiyetinin nakline hizmet etmektedir.²⁶

Testamentum per aes et libram, bir kimsenin mamelekini bir kül olarak bir dostuna mancipatio ile nakletmesi ve dostun, kendi ölümünde bu mameleke muayyen bir şekilde tasarruf etmesini istemesi ile olurdu.²⁷

Malvarlığının ölümünden sonra istediği kişiye geçmesini isteyen bir kimse, bir metal parçası ve bir terazi ile beş şahit önünde "Familiae emptor"²⁸ olarak adlandırılan üçüncü bir kişi yararına mancipatio yapardı. Familiae emptor bu işlemi kabul etmek zorunda değildi. Fakat kabul ederse, artık vasiyetçinin son arzularını yerine getirmeyi taahhüt etmiş olurdu.

Familiae emptor'un kabulü; mülkiyete yönelik bir kabul olmayıp, yalnızca vasiyetçinin malvarlığını korumaya yönelik bir kabuldü. Bu muamele, iki taraflı bir hukuki muameleydi ve familiae emptor'un da hakları vardı. Nitekim bu haklar, miras-

24 GIRARD / MAYR. Geschichte und System des römischen Rechtes, Berlin 1908, s.871-872.

25 GAIUS, Institutiones; 2,104.

26 GIRARD, Paul Frédéric. Manuel Elementaire De Droit Romain, 8.édition, Paris 1929, s.856.

27 DI MARZO, Salvatore. Roma Hukuku. Çeviren: Ziya UMUR, 2.bası, İstanbul 1959, s.519.

28 UMUR, Lugat, (19), s.71.

çının hakları gibiydi. Fakat familiae emptor gerçek anlamda bir mirasçı olmayıp, ölüm gerçekleştiğinde vasiyetçinin son arzularını yerine getirmeyi, "nuncupatio" adı verilen bir muamele ile taahhüt eden kişiydi.²⁹

Post klasik devirde, malvarlığının mancipatio ile devri önemi kaybetmişti. Iustinianus hukukunda artık, yazılı vasiyetname anlamına gelen "Testamentum per scripturam" ve sözlü vasiyetname anlamına gelen "Testamentum per nuncupationem"³⁰ olmak üzere başlıca iki çeşit vasiyetnameden bahsediliyordu.

Iustinianus'un Institutiones'inde, yazılı vasiyetnamelerle ilgili kaideler sıralandıktan sonra sözlü vasiyetnameye değinilmiştir. Buna göre; şayet bir kimse yazılı olmaksızın, yedi şahit önünde, iradesini beyan ederek vasiyette bulunmak isterse, bu da ius civile'ye uygun ve emirnamelerimiz tarafından teyit edilmiş, tam ve muteber bir vasiyet şekli teşkil eder.³¹

Görüldüğü üzere sözlü vasiyetnameyi kişi, isteğe bağlı olarak gerçekleştirebilmektedir. Bugünkü hukukumuzda ise, isteğe bağlı olarak değil, ancak fevkalade hallerin varlığı durumunda ve yazılı vasiyetname yapma imkanı mevcut olmadığı zaman sözlü vasiyetnameye başvurulabilir. Roma Hukukunda, sözlü vasiyette bulunmak isteyen kimse, yedi şahit çağırıp onların önünde iradesini beyan etmelidir. Sözlü vasiyetnamenin muteberliği için bundan başka bir şekil şartı aranmamıştır.

Iustinianus'un Institutiones'inde, asker vasiyetnamesine ayrıca yer verilmiştir. Buna göre; askerlerin, savaş zamanlarında şahit çağırmadan ya da vasiyetnameler için gerekli olan diğer şekil şartlarına riayet etmeden yaptıkları vasiyetnamelerin geçerli olduğu kabul edildi. Ancak bu, sadece savaş hallerine münhasır olup, diğer zamanlarda böyle bir vasiyetname geçerli olmazdı.

29 CORNIL, Georges. Ancien Droit Romain, Paris 1930, s.110.

30 UMUR, Lugat, (19), s.210.

31 IUSTINIANUS, Institutiones; 2,10,14. Iustinianus Institutiones , Çeviren: Ziya UMUR, İstanbul 1968, s.123.

Asker vasiyetnamesi, olağanüstü bir vasiyetname türüdür. Çünkü arazideki askerlere normal bir vasiyetnamenin şekil şartlarına uyulmadan, vasiyetname imkanı tanınmıştır. O, son arzularını dilediği gibi geçerli olarak açıklayabilir. Bununla birlikte; bu vasiyetname, tüm zamanlar için geçerli değildir. Ancak, asker şehit olursa veya şerefli bir şekilde ayrılırsa, ayrıldıktan itibaren bir yıllık süre boyunca, vasiyetname geçerli olur. Eğer asker, askerliğe layık olmadığı için uzaklaştırılırsa vasiyetname derhal geçerliliğini yitirir.³²

Sonuç olarak diyebiliriz ki, sözlü vasiyetname kavramı ilk kez Iustinianus hukukunda anılmıştır. Daha öncesinde Testamentum in procinctu olarak adlandırılmış olan vasiyetname şekli, olağanüstü bir halin varlığı ve sözlü olarak yapılabilmesi dolayısıyla sözlü vasiyetnameye benzetilebilir. Fakat sözlü vasiyetname olarak adlandırılmamıştır.

II. Türk Hukukunda Sözlü Vasiyetname

A. Genel Olarak

Türk Hukukunda sözlü vasiyetname, MK.m.486-488'de düzenlenmiştir. MK. m. 486'da; "ölüm tehlikesi, münakalâtın inkıtai, bulaşık hastalık, harp gibi fevkalâde hallerden dolayı vasiyetçi resmi veya kendi el yazısı ile vasiyetname tanzim edemez ise; vasiyetini şifâhi tarzda yapabilir.

Şifahi tarzda vasiyet, vasiyetçinin son arzularını iki şahide takrir ve takriri veçhile bir vasiyetname yazmaları veya yazdırmaları hususunu onlara tahmil etmesinden ibarettir. Resmi vasiyetlere şehadet için mevzu ehliyet şartları, işbu şahitler hakkında da carîdir." denmektedir.

Görüldüğü gibi ölüm tehlikesi, bulaşıcı hastalık, savaş, ulaşımın kesilmesi gibi fevkalâde hallerde kişi resmi ya da el yazısı ile vasiyetname düzenleme imkânından yoksun ise sözlü vasiyetname yoluna başvurabilecektir. Sözlü vasiyetname

32 GIRARD / MAYR, (24), s.887.

imkânına ancak fevkalade hallerde ve olağan vasiyetname düzenlenemiyorsa başvurulabildiğinden bu vasiyetname türü istisnai bir nitelik taşır. Bunun anlamı, sözlü vasiyetname düzenlenmesinden önce resmi ya da el yazısı ile vasiyetname düzenleme imkânının olup olmadığı mutlaka araştırılmalıdır. Ölüm tehlikesi, savaş, hastalık, ulaşımın kesilmesi gibi haller söz konusu olsa dahi resmi ya da el yazısı ile vasiyetname düzenlenebiliyorsa, artık sözlü vasiyetname düzenlenemez.

Medeni Kanunumuzda, sözlü vasiyetnameye başvurabilmek için sayılmış olan olağanüstü durumlar tüketici değildir. Başka deyişle *numerus clausus* (=sınırlı sayı) prensibine tabi olmayıp misal kabilinden sayılmıştır. Kanunda sayılan hallerin dışında gerçekleşebilecek olağanüstü hallerde de sözlü vasiyetname söz konusu olabilir.

Burada özellikle, bizim hukukumuzda düzenlenmemiş olmakla birlikte sıkça rastlanabilecek bir vasiyetname türünden de bahsetmekte fayda vardır. Bu da "deniz vasiyetnamesi"dir. Deniz vasiyetnamesi Alman Medeni Kanunu § 2251'de ve Fransız Medeni Kanunu 988 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir.

Fransız Medeni Kanunundaki düzenlemeye göre, deniz vasiyetnamesi deniz üzerinde bulunduğu bir sırada düzenlenen vasiyetnamedir. Bir limanda bulunduğu sırada yapılabilmesi de mümkündür. Ancak bunun için limanda noterin görevlerini üstlenmiş bir konsolosluk veya diplomatik temsilciliğin bulunmaması gerekir. Bu vasiyetname türü, kanunda öngörülen kişiler tarafından iki şahit huzurunda kabul edilebilir.³³ Kanunda öngörülen bu yetkili kişiler; devlet gemilerinde bir idare yetkilisi, diğer gemilerde ise kaptan veya kaptan olmadığı zaman ikinci kaptandır.

Fransız Medeni Kanununa göre, deniz vasiyetnamesi istisnai bir nitelik taşır. Vasiyetçinin olağan vasiyetname yapma imkanının doğması halinde sözlü vasiyetname geçersiz olur.

³³ MARTY, Gabriel / RAYNAUD, Pierre. *Droit Civil, Les successions et libéralités*, SIREY 1983, s.430.

Nitekim 994. maddeye göre; bir deniz yolculuğu sırasında, 988 ve devamı maddelerinde düzenlenen şekil ile yapılmış olan vasiyetname, ancak vasiyetçinin gemide ölmüş olması veya olağan şekillerde bir vasiyetname yapabilme imkanına kavuştuğu bir yere ulaşmış olmasından itibaren altı ay boyunca geçerlidir. Bununla birlikte, eğer bu süre sona ermeden önce, vasiyetçi yeni bir deniz yolculuğuna çıkarsa, bu yolculuk sonuna kadar yine vasiyetname geçerli olacaktır ve yeniden gemiden çıkmış olmasından itibaren tekrar bir altı aylık müddet başlayacaktır.

Deniz vasiyetnamesi, Türk-İsviçre Hukukunda düzenlenmemiş olmakla birlikte bir görüşe göre,³⁴ bu vasiyet şeklinin Türk Hukuku için, sözlü vasiyet hükümleri içinde kabul olunması gerekir.

B. Sözlü Vasiyetnameye Başvurma Şartları

Yukarıda da belirtildiği üzere sözlü vasiyetnameye başvurabilmek için iki şartın bir arada gerçekleşmiş olması gerekir.

1. Fevkalâde bir halin bulunması

Kanunkoyucu sözlü vasiyetname için fevkalade bir halin varlığını şart koşturmuştur. Ve bu hallere örnek olarak, ölüm tehlikesi, ulaşımın kesilmesi, bulaşıcı hastalık ve harp halini göstermiştir.

a) Ölüm tehlikesi

MK.m.486'nın uygulama alanı öncelikle, ölüm tehlikesinin bulunması durumunda ortaya çıkmaktadır. Ölüm tehlikesinden ne anlaşılması gerektiği ve nasıl bir kriterle tespit edilebileceğini irdelemek gerekir.

İsviçre Medeni Kanununun 506. Maddesinde³⁵ ölüm teh-

³⁴ İMRE / ERMAN, (16), s.82, dn. 8.

³⁵ Maddenin Fransızca metninde "en cas de danger de mort imminent" denmektedir.

likesinden değil “yakın ölüm tehlikesi”nden bahsedilmektedir. Bu sebeple bizim Medeni Kanunumuzdaki “ölüm tehlikesi” ifadesinin mehzaz İsviçre Kanunundaki gibi “yakın ölüm tehlikesi” olarak anlaşılması gerektiği doktrinde ileri sürülmüştür.³⁶ Nitekim, Yargıtay da 1969 tarihli bir HGK kararında “yakın ölüm tehlikesi” ifadesini kullanmıştır.³⁷ Biz de bu terimi tercih ediyoruz. Bununla birlikte, gerek 1998 ve gerek 1999 tarihli Medeni Kanun Tasarılarında “yakın ölüm tehlikesi” ifadesi kullanılmıştır.

Yakın ölüm tehlikesi ne demektir? Ne zaman yakın ölüm tehlikesinin varlığından bahsederiz? Bu hususta, madde metninde bir kriter verilmiş değildir. Yargıtayın 1969 tarihli HGK kararına göre, yakın ölüm tehlikesini doğuran sebepler çeşitli olabilir. Bir kimsenin günden güne artan bir zafiyete uğraması ve sonunda elini kolunu oynatamayacak derecede bitkin bir hale düşmesinde dahi ölüm tehlikesi hali var sayılabilir. Vasiyetçi vasiyetnamesini istediği gün ve anda yapmak hakkını haizdir. Ehemmiyetli olan cihet vasiyetname yapmak istediği andaki durumudur.³⁸

O halde yakın ölüm tehlikesini doğuran haller bu tehlikeyi ani olarak yaratabilecekleri gibi yavaş yavaş da yaratabilirler.

Ölüm tehlikesi halinde ölüm kesin olarak vuku bulacaktır denemez, fakat bu hususta kuvvetli bir ihtimal vardır.³⁹

Vasiyetçi, sözlü vasiyetname yaptıktan sonra ölmeyebilir. Bunun önemi yoktur. Önemli olan sözlü vasiyetnameyi yaptığı sırada, içinde bulunduğu koşullardır. Yargıtayın 1969 tarihli kararında da belirttiği gibi uzun süre devam eden bir hastalı-

³⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, (6), s.219.; İMRE / ERMAN, (16), s.81; ŞENER, Esat. Eski ve Yeni Miras Hukuku (Şerh), Ankara 1988, s.392.; DURAL / ÖZ, (5), s.108.

³⁷ Yarg. HGK. 8.2.1969, E.966/2-1205, K.94: İstanbul Barosu Dergisi 1969, sayı:7-8, s.296-299.

³⁸ Yarg. HGK. 8.2.1969, E.966/2-1205, K.94: İstanbul Barosu Dergisi 1969, sayı:7-8, s.296-299.

³⁹ İMRE / ERMAN, (16), s.81.

ğın çeşitli safhalarında ya da başlangıcında başka bir ölüme bağlı tasarruf yapılabilecek olup olmadığına bakılmaz.

Yargıtay 1986 tarihli bir kararında da, sözlü vasiyetname düzenlenmesini gerektiren sağlık koşullarının ölüme kadar geçen süre içinde devam edip etmediğinin kesin olarak saptanmasının zorunlu olduğunu belirtmiştir.⁴⁰

1965 tarihli bir kararda, kalp hastalığının yakın ölüm tehlikesinin varlığı için başlı başına sebep sayılmayacağına hükmetmiştir. Yine aynı kararda, ölüme sebep olan beyin kanamasının ani hissedilmesi bir an için düşünülse bile vasiyet yapıldığı zaman, şehirde bulunan ve evinde telefon olan bu şahsın şehirdeki noteri çağırmasının daima mümkün olduğu belirtilmiştir.⁴¹

Sözlü vasiyetin yapılmasını haklı kılan yakın ölüm tehlikesi durumunun varlığına karar verebilmek için hem objektif hem de sübjektif bakımdan mesele incelenmek gerekir. Birinci olarak, objektif açıdan böyle bir halin bulunmasını aramak, ikinci olarak da sözlü vasiyetin yapıldığı zamana yerleşmek ve buradaki nedenlerin vasiyetçiye ne derece etki ettiğini gözönüne almak lâzımdır.⁴²

Yakın ölüm tehlikesi, olayların akışı ve tabiat kanunlarının kendi mantığı ile takdir edilmelidir. Hastanın komaya girme tehlikesi ile karşı karşıya bulunması, trafik kazasında ağır yaralanıp kan kaybetmeye başlaması, denizde bir can yeleği içinde çırpınması; yangın, deprem, su baskını gibi afetler sırasında hayatını yitirme tehlikesi içinde olması ve bu nitelikteki olaylar yakın ölüm tehlikesine karine sayılır.⁴³

İsviçre'de de aynı şekilde doktrin tarafından desteklenen

40 Yarg.2.HD. 20.11.1986, E.9662, K.10198: Yargıtay Kararları Dergisi 1987, cilt:XIII, sayı:7, s.999-1000.

41 Yarg.2.HD. 20.04.1965, E.1257, K.2033: YAZICI, Hilmi / ATASOY, Hasan. Şahıs,Aile ve Miras Hukuku ile ilgili Yargıtay Tatbikatı 1952-1970, Ankara 1970, s.955.

42 İMRE / ERMAN, (16), s.82.

43 ŞENER, (36), s.393.

Federal Mahkeme, kısmen objektif, kısmen sübjektif ortalama bir çözümü benimsiyor. Sırf objektif bir ölçü kullanılmıyor ve hakimin, iptal davası sırasında, sonradan öğrenilen çeşitli olguları da değerlendirerek hüküm vermesi caiz sayılmıyor; esas alınacak olgular, sadece sözlü vasiyetnamenin düzenlendiği anda ilgili kişilerce bilinen olgulardır. Fakat sırf sübjektif bir ölçüye de yer verilmiş değildir. İlgililerin vasiyetçinin son arzularını bildirdiği sırada fiilen ölüm tehlikesine inanmış olmaları yeterli değildir. Onların kendilerince bilinen olguları, hayat tecrübelerinin ışığı altında, dürüst ve dikkatli bir kişinin yapacağı davranışları değerlendirmiş olmaları, yani MK.m.486 f.1'in aradığı şartın gerçekleştiği sonucuna varmış bulunmaları icap eder.⁴⁴

b) Münakalenin kesilmesi

Kanunkoyucunun öngördüğü fevkalâde hallerden biri de münakalenin kesilmesi halidir. Münakalenin kesilmesi demek, resmi ya da el yazısı ile vasiyetname düzenlenmesine engel olacak biçimde ulaşımın kesilmesidir. Bu durum çeşitli sebeplerden ileri gelebilir. Örneğin; deprem, su baskını, çığ, köprülerin yıkılması, bir vapurun makinesinin kırılarak deniz ortasında kalması, grev, ihtilal gibi sebepler ulaşımın kesilmesi sonucunu doğurabilir.⁴⁵ Kanun, bu gibi durumlarda sözlü vasiyetname düzenlenebilmesi için ulaşımın kesilmiş olmasını şart koşturmuş, yoksa kesilme ihtimalinin bulunması yeterli değildir. Ayrıca⁴⁶ böyle bir halde, ölüm tehlikesinin bulunmasını da aramak gerekir. Buradaki ölüm tehlikesinin yakın olması şart değildir, sadece bu tehlikenin varlığı yeterlidir.

Burada tartışma konusu yaratacak bir başka nokta da bu tür tabii olaylar sonucu yaralanmadan kurtulan fakat manen oldukça heyecanlanan ve öleceğini düşünen bir kişi, bu korkuyla sözlü bir vasiyet yaparsa bu, geçerli olur mu? Bu sorun

44 KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, (6), s.220.

45 İMRE, (10), s.146; GÖNENSAY, Samim/ BİRSEN, Kemaleddin, Miras Hukuku, 2.Bası, İstanbul 1963, s.111.

46 İMRE / ERMAN, (16), s.82.

İmre tarafından değerlendirilmiş ve yazar geçerli olabileceğini ifade etmiştir. Yazara göre, “bu şahıs maddi bakımdan el yazısı ile vasiyet yapma iktidarına sahiptir. Fakat sübjektif bakımdan, bu kudretini kaybetmiş, mânen perişan bir hale düşmüştür. Böyle bir durumda yapılan sözlü vasiyet geçerli olabilir. Ancak, bu gibi sübjektif amillerin takdir ve tespitinde dikkatli davranmak gerekir.”⁴⁷

Biz de bu görüşe katılıyoruz. Çünkü burada amaç, resmi ya da el yazısı ile vasiyetname düzenlenemeyecek durumlarda dahi kişinin son arzularını dile getirmesini sağlamaktır. Örneğin tabii bir afet sonucu manen heyecan içinde bulunan bir kimsenin, resmi vasiyetname yapamayacak durumda olsa dahi, el yazısı ile vasiyetname düzenleme imkânına sahip olabileceği düşünülebilir. Ancak kişi, yaşadığı olayın etkisiyle el yazısı ile vasiyetname düzenleme imkanından bile yoksun olduğunu zannetmektedir. Artık ona göre, son arzularını aktarmak bakımından tek bir çare vardır, o da sözlü vasiyetnamedir. Nitekim, ölüm tehlikesi ile karşı karşıya gelmenin verdiği telaş, sübjektif olarak sözlü vasiyetname şartının gerçekleştiğini göstermektedir. Fakat bu gibi olaylarda çok dikkatli davranılmalı, kişinin gerçekten bu türlü bir heyecan içinde bulunup bulunmadığı araştırılmalıdır. Bu bakımdan her somut olay kendi koşulları içinde değerlendirilmeli ve koşullar değerlendirilirken de üzerinde titizlikle durulmalıdır.

c) Bulaşıcı hastalık

Bulaşıcı hastalık hali de sözlü vasiyetnameye başvurulabilmesi imkânını yaratır.

Vasiyetçinin böyle bir hastalığa tutulmuş olması şart değildir. Resmi vasiyet yapacak şahısların hastalanması veya salgın hastalık sebebi ile o yere gelememeleri ve ayrıca vasiyetçinin de el yazısı ile vasiyetname yapma iktidarından yoksun bulunması lazımdır.⁴⁸

⁴⁷ İMRE, (10), s.146.

⁴⁸ İMRE / ERMAN, (16), s.82.

Her bulaşıcı hastalık halinde sözlü vasiyetname yapılabileceği söylenemez. Çünkü vasiyetçi, bulaşıcı hastalığı dolayısıyla bulunduğu yerden bir başka yere gidemeyecek olabilir. Fakat hastalığın bulaşmaması için gerekli tedbirler alınabiliyorsa, noter çağrılıp resmi vasiyetname düzenlenebilir veya vasiyetçi-hastalığı el yazısı ile vasiyetname düzenlemesine engel olacak kadar ağır değilse- el yazısı ile vasiyetname düzenleyebilir. Bununla birlikte, bulaşıcı hastalığı olan kişi, okuma yazma bilmiyorsa el yazısı ile vasiyetname de düzenleyemeyecektir.

Medeni Kanunumuzda geçen "bulaşık hastalık" ifadesi 1984 tarihli Medeni Kanun ön tasarısında "salgın hastalık" olarak değiştirilmiştir. 1999 tarihli Tasarıda ise, "salgın hastalık" yerine sadece "hastalık" koşulunun yeterli olduğu belirtilmiştir. Tasarıya göre, sözlü vasiyet için tek başına bu olağanüstü koşullar içinde bulunmanın yeterli olmadığı, buna ilaveten, vasiyetçinin diğer vasiyetlerden birine başvurma olanağına sahip bulunmaması arandığından, olağanüstü hallere örnek olan hastalığın bir salgın hastalık olmasının şart olmadığı öngörülmüştür. Buna göre, bir trafik kazası sonunda hastahaneye kaldırılan bir kişi de, diğer vasiyetlerden birini yapma olanağına sahip değilse, sözlü vasiyet yapabilecektir.

1999 tarihli Tasarıda "hastalık" ifadesinin kullanılması isabetlidir. Çünkü "bulaşık hastalık" veya "salgın hastalık" ifadeleri oldukça sınırlıdır. Kişinin sözlü vasiyetname yapabilmesi için mutlaka bulaşıcı ya da salgın hastalığa yakalanmasını aramak doğru değildir. Vasiyetçi, hastalığı sebebiyle olağan vasiyetname yapamayacak durumda ise, artık hastalığın bir bulaşıcı hastalık olması gerekmeksizin, sözlü vasiyetname şartları gerçekleşmiş olacaktır. Burada önemli olan hastalığın niteliği değil, hastalığın vasiyetçiyi gerçekten olağan vasiyetname düzenleme imkanından mahrum etmesidir.

d) Harp hali

Savaş halinde de kişi, resmi ya da el yazısı ile vasiyetname düzenleme kudretinden yoksun ise, sözlü vasiyetnameye başvurabilir. Savaş halinde her ne kadar kişi, resmi vasiyetname

düzenleyemeyecek durumda ise de el yazısı ile vasiyetname düzenleyebilir durumda olabilir. Bu halde de el yazısı ile vasiyetname yerine sözlü vasiyetname yaparsa, yaptığı vasiyetname geçersiz olur. Ancak korku ve aceleyle sığınaklara saklanan bir kişi, kâğıt kalem bulamıyorsa yazılı vasiyet yapma imkânından yoksundur. O halde sözlü vasiyetname yapabilir.

Savaş sırasında korku ve heyecandan dolayı eli kolu tutmayan kişiler de sözlü vasiyet yapabilir.⁴⁹

2. Resmi vasiyetname ya da el yazısı ile vasiyetname düzenleme imkânının bulunmaması

MK.m.486'nın metninden de açıkça anlaşıldığı üzere, bir kimsenin düzenlediği sözlü vasiyetnamenin geçerli olabilmesi için, fevkalâde hallerde dahi resmi ya da el yazısı ile vasiyetname düzenleyemeyecek durumda olması gerekir. Eğer bu iki vasiyetnameden herhangi birini düzenleme imkânı ortadan kalkmamışsa yapılan sözlü vasiyetname hükümsüz olur.

Örneğin, hastahanedede tedavi edilmekte olan kişinin durumu ciddi olmakla beraber, noterin çağırılması sureti ile vasiyet edebilecek durumda ise, yapacağı sözlü vasiyet geçerli olmaz. Öte yandan, tatil olduğu için noterin getirilmesi mümkün olmamakla beraber, sağlığı el yazısı ile vasiyetname düzenlemeye kesin şekilde engel değilken bu kişinin sözlü vasiyet yapması hukuken korunamaz, yaptığı sözlü vasiyet geçerli olmaz. Öyle ise sözlü vasiyet imkânların tükendiği hallerde, son çaredir.⁵⁰

C. Sözlü Vasiyetnamenin Düzenlenmesi

Sözlü vasiyetnamenin nasıl düzenleneceği MK.m.486 f.2'de ve MK.m.487'de belirtilmiştir.

MK.m.486 f.2'de; "*şifahi tarzda vasiyet, vasiyetçinin son arzularını iki şahide takrir ve takriri veçhile bir vasiyetname*

49 ŞENER, (36), s.394.

50 ŞENER, (36), s.392.

yazmaları veya yazdırmaları hususunu onlara tahmil etmesinden ibarettir. Resmi vasiyetlere şahadet için mevzu ehliyet şartları, işbu şahitler hakkında da caridir.” denmektedir.

Buna göre, kanunkoyucu öncelikle vasiyetçinin uyması gereken şartları belirlemiştir. Vasiyetçi, son arzularını sözlü olarak iki şahide bildirecek ve onlara, söylediklerine uygun bir vasiyetname yazmaları veya yazdırmaları görevini yükleyecektir.

Vasiyetçinin son arzularını sözle açıklaması sırasında her iki şahidin birlikte hazır bulunması muteberlik için önemli şekil şartıdır.⁵¹

Ancak doktrinde tartışılmış sorunlardan biri de, hastalığı sebebiyle konuşamaz durumda olan bir vasiyetçinin sözlü vasiyetname yapıp yapamayacağıdır. *İmre*, bu şartlarda yapılacak bir sözlü vasiyetnamenin ve içindeki tasarrufların mirasbırakanın son isteklerine uygun olup olmadığı hususunda tereddüt ve şüphe edilebileceğini, bu sebeple bu gibi hallerde gayet dikkatli davranılması gerektiğini, şüphe ve tereddüt halinde bunun geçerliliğinin reddi yoluna gidilmesinin uygun olacağını belirtmiştir.⁵²

Nitekim *Şener* de bu görüşü desteklemektedir.⁵³ Biz de bu görüşe katılmaktayız. Çünkü MK.m.486 f.2’de vasiyetçinin son arzularını iki şahide takrir etmesi yani söylemesi gerektiği belirtilmektedir. Dolayısıyla hastalığı sebebiyle konuşamayacak durumda olan bir kişi, son arzularını şahitlere aktaramayacaktır. Bazı işaretlerle veya bazı kelimeleri yazarak bildirmeye kalkışsa bile bu durum, sözlü vasiyetnamenin içeriğinin saptanabilmesi bakımından çok sağlıklı olmayacaktır. Kaldı ki, bazı kelimeleri yazarak son arzularını dile getirebilmesi onun el yazısı ile vasiyetname düzenleyebilecek durumda olduğu fikrini de akıllara getirebilir. Böyle bir halde de zaten sözlü vasiyetnamenin geçerli olması beklenemez. Yalnız bu noktada hemen

51 OĞUZMAN, (1), s.127, dn. 215b .

52 İMRE, (10), s.148.

53 Görüş hakkında bilgi için bkz. ŞENER, (36), s.395.

belirtelim ki; İmre, vasiyetçinin, el yazısı ile vasiyetnamenin tamamını yazmaktan aciz bulunması ve sadece bazı kelimeleri yazabilmesi halinde yazılanların anlaşılabilir olması şartıyla, sözlü vasiyetname yapılabileceğini kabul etmektedir.

Şahitlerin vasiyetçiyi görmeleri şart değildir. Örneğin, bir deliğe düşmüş vasiyetçinin sesini duymaları, onun kimliğinden emin iseler yeterlidir.⁵⁴ Şahitlerin vasiyetçinin son arzularını yerine getirmek bakımından bir yükümlülükleri olmayıp, eğer kabul ederlerse aralarında bir çeşit vekalet ilişkisi doğar. Çünkü vasiyetçi, son arzu ve tasarruflarını iki şahide söyleyerek, vasiyetnamesinin düzenlenmesi hususunda onlara yetki vermektedir. Şahitler, mirasbırakanın arzu ve iradesine uygun olarak onun namına vasiyetnameyi yazmak görev ve yetkisini üzerlerine almış, kabul etmişlerdir. Sözlü vasiyet yapan kimse- nin vekâlet terimini kullanmış olması veya şahitleri tevkil ettiğini söylemesi şart değildir.⁵⁵

Yukarıda da belirtildiği gibi, şahitler sözlü vasiyetname düzenleme işini kabul etmeyebilirler. Fakat kabul ettikleri takdirde artık sözlü vasiyetnamenin tamamlanması için kanunda öngörülen şartlara riayet etmelidirler. Kusurlu olarak görevlerini yerine getirmediikleri zaman *Tuor*'a göre, vasiyetnamenin başkasının kusuru ile yok edilmesi halindeki mesuliyet kuralı kıyasen uygulanmalı, *Escher*'e göre ise, vekilin mesuliyeti hakkında hükümlere gidilmelidir.⁵⁶

Sözlü vasiyetnamenin yapılmasına katılacak kişilerin şahitlik yapmak için gerekli olan ehliyet şartlarını taşımaları gerekir. MK.m.486 f.2, bu hususta resmi vasiyetnelere atıfta bulunmuştur. Bu bakımdan MK.m.483 uygulanacaktır. Anılan

54 TUOR, P. Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Bd. III: Das Erbrecht, 2.Aufl, 1. Abt. Bern 1952; bearbeitet von P. PICENONI, Bern 1964, Art: 506-508, N.19, nakleden; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, (6), s.222.

55 İMRE / ERMAN, (16), s.83.; OĞUZMAN, (1), s.127.; KÖPRÜLÜ, Bülent. Miras Hukuku Dersleri, 2. bası, İstanbul 1985, s.164.; AYİTER / KILIÇOĞLU, (3), s.92.

56 Her iki görüş için hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. DURAL / ÖZ, (5), s.110.

maddeye göre; medeni hakları kullanmak yetkisini haiz olmayanlar veya bir ceza mahkemesince siyasi ve medeni haklardan iskatına karar verilenler veya okuma yazma bilmeyenlerle vasiyetçinin karı veya kocası, usul ve füruu, erkek ve kız kardeşleri ve bu kimselerden her birinin karı ve kocası resmi bir memur veya şahit sıfatı ile, vasiyetname tanzimine iştirak edemezler.

Yalnız burada hemen belirtelim ki, 1999 tarihli Tasarıda şahitlerin okur yazar olmasının şart olmadığı belirtilmiştir.

Kanunkoyucu vasiyetçiye düşen görevleri belirttikten sonra MK.m.487'de şahitlerin yapmaları gereken görevleri de sıralamıştır.

Şahitler, vasiyetçinin son arzularını iki yoldan yazıya dökebilirler. Birincisi, şahitlerden birinin, bu son arzuları yer ve tarih belirterek derhal yazıya dökmesi ve bu metnin her iki şahit tarafından imzalanmasıdır. Daha sonra her iki şahit birlikte ve vakit geçirmeksizin bu metni mahkemeye ulaştıracaklardır. Ayrıca mahkemede, bu vasiyetnamenin olağanüstü koşulların varlığı sebebiyle, vasiyete ehil gördükleri kişi tarafından sözlü olarak bildirildiğini açıklamaları gerekir. Bu açıklamanın bizzat hakim önünde yapılması şarttır.

Şahitlerin, kaleme alacakları metni üçüncü bir kişiye yazdırıp yazdıramayacakları hususunda *Kocayusufpaşaoğlu*,⁵⁷ bunun mümkün olamayacağını ifade etmiştir. Çünkü MK.m.487 f.1, metnin şahit tarafından kaleme alınacağını bildirmektedir. Biz de bu görüşe aynen katılıyoruz.

Şahitler tarafından nasıl kaleme alınacağı hususunda da tartışma vardır. Şahidin el yazısı dışında daktilo ya da başka bir yazı makinesi ile yazdığı metnin muteber olup olmadığı doktrinde üzerinde durulan problemlerden biri olmuştur. *Kocayusufpaşaoğlu*⁵⁸ bu noktada, el yazısının şart olduğunu kabul etmektedir. Çünkü yazara göre, kanunun sıkı şekil şartla-

57 KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, (6), s.223.

58 KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, (6), s.223

rını koyarken güttüğü amaç gözden uzak tutulmamalıdır. Bu amaç, miras bırakanın iradesinin tam ve doğru bir şekilde senede geçip hakime ulaşmasını temindir. Üçüncü bir kişi tarafından yazılan bir metin bu amacı gerçekleştirmediği gibi, bizzat şahit tarafından daktilo ile yazılmış bir metin de yetmez. Çünkü böyle bir belge hakime verildiği vakit, hakim bunun kimin tarafından daktilo edildiğini kontrol edecek durumda değildir. Şahitlerin bu halde, yazıyı gerçekte üçüncü bir kişiye yazdırmış ve metnin altına, metni hiç okumadan imzalamış olmaları tehlikesi de geniş ölçüde mevcuttur. Üçüncü kişinin ise, ne kadar iyi niyetli olursa olsun, şahitlerin kendisine naklettikleri vasiyetçinin beyanlarını doğru ve isabetli bir şekilde yazıya geçirmesi ihtimali zayıftır.

Biz de bu haklı gerekçelere aynen katılıyoruz. Nitekim, daktilo ile yazılan sözlü vasiyetname metninin geçerli olacağı kabul edilecek olursa, kimin tarafından daktilo edildiğini tespit zorlaşacaktır. Bu durum pekâlâ metnin aslında şahitler tarafından değil, bu ilişkinin tamamen dışında olan bir üçüncü kişi tarafından daktilo edilmesi tehlikesini beraberinde getirecektir ki bu, tamamen MK m.487 f.1'e aykırıdır. Çünkü sözkonusu hüküm, vasiyetname metninin şahitlerden biri tarafından yazılması gerektiğini bildirmiştir. Karşı görüş ise, el yazısı ile imzalanmış olması şartı ile makine yazısının da geçerli olabileceğini belirtmektedir.⁵⁹ Yargıtay da, 1977 tarihli bir kararında sözlü vasiyetin, daktilo ile yazılmış olmasının, geçerliliğini etkilemeyeceğini söylemiştir.⁶⁰

Şahitler hazırladıkları belgeyi vakit geçirmeksizin mahkemeye vermelidirler. Kanunda bu sürenin ne kadar olacağı belirtilmemiştir. Yargıtay, "vakit geçirmeksizin" ifadesinden ne anlaşılması gerektiğini bir kriter vererek tespit etmeye çalışmıştır. Yargıtaya göre, vakit geçirmeksizin ifadesinden anlaşılması gereken şey "kısa ve makul bir süre"dir. Objektif imkânsızlık sebebiyle birkaç gün gecikme bu şartın mevcut olmadığı

⁵⁹ İMRE / ERMAN, (16), s.85.; ŞENER, (36), s.403.

⁶⁰ Yarg.2.HD., 1.11.1977, E .7268, K. 7543: ŞENER, (36), s.1103.

nı göstermez.⁶¹

Şahitlerin, hazırladıkları metni hangi mahkemeye tevdi edecekleri Medeni Kanunumuzda belirtilmemiştir. Buna ilişkin olarak; "Velayet, Vesayet ve Miras Tüzüğü'nün 39. maddesinde, "Şifahi Vasiyet şahitler tarafından kendisine bildirilen mahkeme,vasiyetçinin son ikametgahı mahkemesi değilse,şifahi vasiyetnameyi doğrudan doğruya veya Cumhuriyet Savcılığı aracılığıyla derhal vasiyetçinin son ikametgahı mahkemesine gönderir" denmektedir. O halde vasiyetname metninin verileceği mahkeme vasiyetçinin son ikametgahı mahkemesidir. Ancak başka bir mahkemeye verilirse de kabul edilir ve vasiyetçinin son ikametgahı sulh mahkemesine gönderilir.

Bu hükmün vasiyetname metninin vakit geçirmeden mahkemeye tevdi edilmesi hükmü ile yakından ilişkisi vardır. Çünkü tanıklar, eğer mahkemeye başvurup,hem kanunun aradığı vakit geçirmeksizin şartını gerçekleştirmiş,hem de vasiyetçinin son arzularını doğru olarak (çünkü vasiyetçinin ikametgahına gidinceye kadar onun son arzularını unutmaları ihtimali vardır) iletilmesini temin etmiş olurlar.⁶²

Şahitler, vasiyetçinin son arzularını yazıya dökerken ikinci imkânı da kullanabilirler. Bu da, şahitlerin, hiçbir yazılı metin hazırlamaksızın doğrudan doğruya hakime gitmeleridir. Vasiyetçinin kendilerine söylemiş olduğu son isteklerini hakim huzurunda tekrar ederler ve mahkeme tarafından bir tutanak tutulur. Ve şahitler tutanağı imzalarlar. Bu ikinci imkân da, MK.m.487 f.1'de belirtilmiştir.

Her iki şahit vasiyetname metnini tekrar edebilecekleri gibi, hakim önünde, bunlardan birinin beyanı ve diğerinin bunu tasdik etmesi de mümkün ve geçerlidir.⁶³

61 Yarg.HGK., 8.2.1969, E. 966/2-1205, K.94: İstanbul Barosu Dergisi 1969, sayı :7-8, s.296-299; Yarg.2.HD., 12.2.1976, E.746, K.1157,Yarg.2.HD., 9.5.1985, E.4279, K.4539: ŞENER, (36), s.1096.

62 DURAL /ÖZ, (5), s.112.

63 İMRE / ERMAN, (16), s.87.

Şahitler ister hazırladıkları yazılı metni hakime tevdi etsinler, ister yazılı bir metin hazırlamaksızın doğrudan hakime gitsinler, vasiyetçiyi tasarrufa ehil gördüklerini beyan etmek ve bu hususu onaylamak zorundadırlar. Fakat sadece bu yeterli olmayıp ayrıca sözlü vasiyetnamenin hazırlanmasını gerektiren fevkalâde halin ne olduğunu da açıklamalıdır.⁶⁴

Sözlü vasiyetnamede hakim rolünün ne olması gerektiği konusunda kanunda bir açıklık yoktur. Başka deyişle, hakim sadece yazılı beyanları alıp, sözlü beyanları tutanağa geçirecek midir, yoksa esasa ve şekle ait noksanları da kontrol edebilecek midir? Bu bakımdan bu husus doktrinde tartışılmıştır. *Oğuzman*, şahitlerin mahkemeye başvurma mecburiyetinin olduğu noktasından yola çıkarak, böyle bir zorunluluğun, bu istisnai vasiyetname için, kanunun aradığı şartların daha başlangıçta kontrolünü temin amacıyla getirildiğini ifade etmektedir. Bu yüzden de hakim, kanuna uymayan müracaatları red yetkisine sahip olduğu kabul edilmelidir.⁶⁵

MK.m.487/ sonda; vasiyetçinin vazife başında bir asker olması halinde teğmen rütbesinde veya daha büyük rütbeli bir subayın, mahkeme makamına kaim olabileceği belirtilmiştir.

D. Sözlü Vasiyetnamenin Geçici Karakteri ve Hükümsüzlüğü

Sözlü vasiyetnamenin hükümsüzlüğü, MK.m.488'de düzenlenmiştir. Buna göre; "*vasiyetçi için vasiyetname tanzim etmek veya ettirmek imkânının husulünden itibaren bir ay geçmiş olursa şifahi vasiyetin hükmü kalmaz.*"

Sözlü vasiyetname istisnai bir niteliğe sahiptir. Bu vasiyetname türü, özellikle olağan vasiyetname düzenlenmesine engel

⁶⁴ OĞUZMAN, (1), s.128.; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, (6), s.226.; GÖNENSAY/ BİRSEN, (45), s.114.; İMRE, (10), s.154.; ŞENER, (36), s.400.; İNAN, Ali Naim / ERTAŞ, Şeref. Miras Hukuku, 4. bası, İzmir 2000, s.147.

⁶⁵ Bizim de katıldığımız bu görüş için bkz. OĞUZMAN, (1), s.129. Aksi görüş için bkz. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, (6), s.226.

olacak birtakım fevkalâde hallerin varlığı halinde, kişinin son arzularını dile getirmek imkânından mahrum kalmasını engellemek amacına hizmet eder. Bu bakımdan da fevkalâde haller devam ettiği süre içinde geçerlidir. Fevkalâde haller ortadan kalkıp da normal koşullara geri dönülünce artık sözlü vasiyetname işlevini yitirir. MK.m.488, normal halin gelmesinden bir ay sonra sözlü vasiyetin hükmünün kalmayacağını, kendiliğinden ortadan kalkacağını söylemektedir. Kendiliğinden ortadan kalkacağı için artık bir iptal davası açılmasına gerek yoktur. Ve bu hükümsüzlük geçmişe etkilidir. İşte bu durum sözlü vasiyetnamenin geçici bir karaktere sahip olduğunu gösterir.

MK.m.488; “Vasiyetçi için vasiyetname tanzim etmek veya ettirmek” imkânından bahsediyor. Bunu İsviçre MK.m.508’de olduğu üzere “diğer şekillerden biri ile vasiyetnamesini düzenlemek” diye anlamalıdır.⁶⁶

Eğer bu bir aylık süre dolmadan vasiyetçi ölmüş ise artık sözlü vasiyetname kesin ve daimi olarak hüküm doğurur.

İspat yükü, sözlü vasiyetnamenin geçersiz olduğunu iddia eden tarafa aittir

Kanunda belirtilen şekil şartlarından birine uyulmamış olması halinde sözlü vasiyetname hükümsüz olur. Örneğin, mirasbırakanın sözlü beyan ve tasarruflarının şahitler tarafından hemen yazılması ve bunun vakit geçirilmeksizin hakime tevdi gerektiği halde, şahitlerin bu hususlarda gecikmeleri veya mükelleyetlerini ifa etmemeleri veya edememeleri sözlü vasiyetnamenin hükümsüzlüğü sonucunu doğurur. Aynı sonuç, diğer şartlara uyulmaması halinde de meydana gelir. Bu da uygulama bakımından sözlü vasiyetin zayıf tarafını teşkil eder.⁶⁷

1999 tarihli Medeni Kanun Tasarısında, sözlü vasiyetnamenin hükümden düşmesi hali, madde 541’ de düzenlenmiştir. Buna göre, mirasbırakan için sonradan diğer şekillerde va-

⁶⁶ KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, (6), s.227.

⁶⁷ İMRE / ERMAN, (16), s.88-89.

siyetname yapma olanağı doğarsa, bu tarihin üzerinden bir ay geçince sözlü vasiyet hükümden düşer.

V. Yeni Medeni Kanunumuzdaki Sözlü Vasiyetnameye İlişkin Hükümlerin Değerlendirilmesi

1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 4721 sayılı Medeni Kanunumuzda, sözlü vasiyetnameye ilişkin hükümlerde esaslı bir değişiklik yapılmamıştır. Sadece madde numarası ve dil bakımından yapılan değişiklikler göze çarpmaktadır.

Yeni Medeni Kanunumuzda, sözlü vasiyetnameye ilişkin hükümler, MK.m.539-541'de düzenlenmiştir. İçerik olarak herhangi bir değişikliğe rastlanmamakla beraber, daha sade bir Türkçe ile yazıldığını belirtmek gerekir.

Öte taraftan; Yeni Medeni Kanunumuzda, "sözlü vasiyetname" terimi yerine, "sözlü vasiyet" teriminin tercih edildiğini görüyoruz. Bunun sebebi, Eski Medeni Kanunumuzda kullanılan "muayyen mal vasiyeti" terimi yerine, Yeni Medeni Kanunumuzda m.517'de "belirli mal bırakma" teriminin tercih edilmesi ve böylece şekli anlamda ölüme bağlı tasarrufarın üst kavramı olarak "vasiyet" teriminin kullanılmış olmasıdır. "Sözlü vasiyet" ifadesi, sözlü vasiyetnamenin niteliğine uygun gibi görünebilir. Nitekim vasiyetçi, son arzularını sözlü olarak beyan etmektedir. Ancak Yeni Medeni Kanun, eski kanun döneminde yaşanan kavram kargaşasına son vermek isterken, bu sefer de "vasiyetname" ve "vasiyet" kavramlarının karıştırılması tehlikesini yaratmıştır.

Yeni Medeni Kanunda sözlü vasiyetnameye ilişkin hükümlerdeki bir diğer değişiklik de "vasiyetçi" ifadesi yerine "mirasbırakan" ifadesinin kullanılmış olmasıdır. Ancak fikrimizce, "mirasbırakan" ifadesi oldukça geniş bir kavramdır. Oysa "vasiyetçi" ifadesi doğrudan doğruya vasiyet eden kişiyi ifade etmesi sebebiyle daha isabetliydi.

VI. Sonuç

Sözlü vasiyetname, kişilere son arzularını söylemek bakımından tanınmış olan önemli bir imkandır. Çünkü o güne kadar bir vasiyetname düzenlememiş ve yakın ölüm tehlikesi ya da hastalık gibi nedenlerle resmi veya el yazısı ile vasiyetname düzenleyemeyecek durumda olan bir kişinin karşısına, sözlü vasiyetname son çare olarak çıkar. Böylelikle resmi veya el yazısı ile vasiyetname düzenleme imkanından yoksun oldu diye, ölümünden sonra gerçekleşmesini istediği son arzularını dile getirmek imkanından da yoksun olmaz.

Ancak bu faydasının yanısıra büyük bir sakıncası da vardır. Sözlü vasiyetname, tehlikeli bir vasiyetname türüdür. Çünkü vasiyetçinin iradesine aykırı vasiyetnameler ortaya çıkmasına sebep olabilir. Vasiyetçi, ölümünden sonra artık bir müdahalede bulunamayacağından eksik veya yanlış vasiyetnameler hüküm doğurabilir. Nitekim bu vasiyetnamenin hazırlanmasında şahitlere büyük görevler düşmektedir. Şahitler herhangi bir kötüniyet olmaksızın, sadece sözlü olarak belirtilmiş olan bu son arzuları unutabilecekleri gibi, kötüniyetli de davranabilirler. Bu sakıncaları giderebilmek için kanunkoyucu belli başlı bazı tedbirler almıştır. Bunların başında, sözlü vasiyetnamenin alanını sınırlandırarak sadece fevkalade hallere hasretmiştir. Ayrıca bunu dahi yeterli görmeyip, böyle bir fevkalade hal meydana gelse bile resmi ya da el yazısı ile vasiyetname düzenleme imkanı mevcut ise, sözlü vasiyetnameye başvurulamayacağını hükme bağlamıştır.

Sözlü vasiyetnameye geçici bir karakter verilmiştir. Fevkalade haller sözkonusu olduğu sürece bu vasiyetname geçerli olacak, fevkalade hal ortadan kalkıp da normal koşullara geri döndüğünde, -eğer vasiyetçi hala hayatta ise- düzenlenen vasiyetname hükümsüz olur.

Vasiyetçinin sözlü olarak dile getirdiği son arzular sözlü olarak kalmayacak, şahitler tarafından derhal kaleme alınacaktır. Nitekim kanunkoyucu şahitler tarafından hemen yazılmasını istemekle, zaman bakımından ortaya çıkabilecek bazı

problemleri engellemek istemiştir. Çünkü aradan zaman geçtikçe şahitler de son arzuları hatırlamakta güçlük çekeceklerdir. Yine mahkemeye başvuruda da “vakit geçirmeksizin” ifadesini kullanarak ortaya çıkabilecek sakıncaları bir ölçüde gidermiş olmaktadır. Fakat “vakit geçirmeksizin” ifadesinden ne kadarlık bir sürenin anlaşılması gerektiği açık değildir. Bununla birlikte, tatbikat bu süreyi “kısa ve makul bir süre” olarak algılamaktadır.

Görülüyor ki, alınmaya çalışılan tüm bu tedbirlere rağmen tehlike her zaman mevcuttur. Bu sebeple de fikrimizce, sözlü vasiyetnamenin geçerliliği değerlendirilirken daha titiz davranılmalı, özellikle istisnai karakteri her zaman göz önünde bulundurulmalı ve bir şüpheyeye düşüldüğü vakit, -kesinlik olmasa bile- vasiyetnamenin geçerliliğinin reddi yoluna gidilmelidir.

KAYNAKÇA

- AYBAY, A. Miras Hukuku Dersleri, İstanbul 2000.
- AYİTER, N. / KILIÇOĞLU, A. Miras Hukuku, 2.bası, Ankara 1991.
- CORNIL, G. Ancien Droit Romain, Paris 1930.
- DI MARZO, S. Roma Hukuku, Çeviren: Ziya Umur, 2. bası, İstanbul 1959.
- DURAL, M. El yazısı ile vasiyetname, İstanbul 1967.
- DURAL, M. / ÖZ, T. Miras Hukuku Dersleri, cilt:1, İstanbul 2000.
- GIRARD, P. Manuel Elementaire De Droit Romain 8. édition, Paris 1929.
- GIRARD/MAYR, Geschichte und System des römischen Rechtes, Berlin 1908.
- GÖNENSAY, S./ BİRSEN, K. Miras Hukuku, 2. bası, İstanbul 1963.
- HATEMİ, H. Miras Hukuku (Kısa ders kitabı), İstanbul 2000.
- İMRE, Z. / ERMAN, H. Miras Hukuku, 2. bası, İstanbul 1993.
- İMRE, Z. Türk Miras Hukuku, 4.bası, İstanbul 1978.
- İNAN, A. N. /ERTAŞ, Ş. Miras Hukuku, 4. bası, İzmir 2000.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, N. Miras Hukuku, 3.bası, İstanbul 1987.
- KÖPRÜLÜ, B. Miras Hukuku Dersleri, 2. bası, İstanbul 1985.
- MARTY, G. /RAYNAUD, P. Droit Civil, Les Successions et Libéralités, SIREY 1983.
- OĞUZMAN, K. Miras Hukuku, İstanbul 1995.
- SEROZAN, R. Miras Hukuku, İstanbul 2000.
- ŞENER, E. Eski ve Yeni Miras Hukuku (Şerh), Ankara 1988.
- TUOR, P. Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Bd. III: Das Erbrecht, 2. Aufl, 1. Abt. Bern 1952.
- UMUR, Z. "Roma Miras Hukukunun Ana Hatları" , İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt: XXXI, Sayı: 1-4' den Ayrı Bası, İstanbul 1966, s. 1-37; (Roma Miras).
- UMUR, Z. Roma Hukuku Lugatı, İstanbul 1983; (Lugat).
- YAZICI, H./ ATASOY, H. Şahıs, Aile ve Miras Hukuku ile İlgili Yargıtay Tatbikatı 1952-1970, Ankara 1970.